

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

fyrbodalinstitutet

Engagerad, envis och ensam

- om en kollegial lärandecirkel med samordnare av alkohol- och drogförebyggande arbete.

Redaktör Anders Hagqvist

Fyrbodalinstitutet, arbetsrapport nr 2006:1

Länsstyrelsen i Västra Götalands län, rapport nr 2006:29

Engagerad, envis och ensam

- om en kollegial lärandecirkel med samordnare av alkohol- och drogförebyggande arbete.

Redaktör Anders Hagqvist

Medverkande och medförfattare är samordnarna av alkohol- och drogförebyggande arbete:

- Ulrika Ankargren	Uddevalla
- Håkan Fransson	Öckerö
- Anders Fridén	Vänersborg
- Sara Gunnarsson	Vänersborg
- Annika Jertborn	Tanum
- Lars Lindgren	Karlsborg och Tibro
- Tina Lundström	Vänersborg
- Jonas Nilsson	Tanum
- Pirjo Svegreus	Skövde

FÖRORD

Att få leda arbetsgrupper där yrkesverksamma inom ”människoarbete” utbyter erfarenheter och skaffar sig ny kunskap tillhör höjdpunkterna i mitt yrkesliv. Som anställd vid Fyrbodalinstitutet får jag många sådana tillfällen. Jag vill inte slå fast att just ”*Kollegial lärandecirkel för samordnare av alkohol- och drogförebyggande arbete*” är den klart roligaste eller den besvärligaste cirkel jag fått leda, men den har varit både rolig och besvärlig! Så mycket kreativ, idéburen entusiasm leder mig till ödmjukhet inför kunnandet och nyskapandet, men samtidigt krävs det en tydlighet och balansförmåga som cirkelledare!

Länsstyrelsen i Västra Götalands län har beviljat ekonomiskt projektstöd till kommuner att inrätta tjänster för samordning av alkohol- och drogförebyggande insatser. Dessa ”samordnare” har arbetsuppgifter och arbetsvillkor av sådan art att länsstyrelsen ville ge dem särskilt stöd. Länsstyrelsen valde kollegial lärandecirkel som arbetsform för det stöd de erbjöd och, enligt min personliga mening, var det ett bra och spännande val. Tanken var att ett systematiskt utbyte av tankar och erfarenheter både skulle bli ett personligt stöd och bidra till utveckling av arbetet i de aktuella kommunerna.

”Kollegial lärandecirkel” är egentligen en ”kollegial granskning i form av lärandecirkel”. Varför denna precisering? Nja, inte helt nödvändigt kanske för den som vill veta vad samordnarna kom att vidareutveckla efter att ha deltagit i cirkeln. Däremot är det en viktig precisering för den som vill förstå framgångsfaktorer och möjliga hinder i lärandecirkel som arbetsform. Välkommen att läsa mer om detta i själva rapporten!

Lärandecirkelns huvudsyfte var att ge stöd till samordnarna och ge möjlighet till vidarutveckling av deras arbete. Vi tog fram underlag till fördjupad intern diskussion genom att samordnarna granskade varandras verksamheter och genom att jag som cirkelledare samlade intryck och företeelser som speglade deras roll och arbetssituation. Efter bearbetning summerade varje samordnare vad hon/han tagit till sig inför sitt fortsatta arbete. Vi summerade också vår diskussion om samordnarrollen i ”10 goda råd till kommuner som tänker anställa samordnare för det drogförebyggande arbetet”.

Eftersom arbetsformen med kollegial lärandecirkel är intressant och upplevdes som vettig av deltagarna får beskrivningen av arbetssättet ta stor plats i vår rapport. Den största delen upptas dock av samordnarnas beskrivning av vad som granskades och vad som var intressant av de ”fynd” som kom fram. De 10 goda råden finns förstås med också, men den som vill ta del av diskussionsunderlaget till dessa får läsa i bilaga 2.

En lärandecirkel är till sin natur ett gemensamt arbete. Det vi väljer att dela med oss av genom denna rapport är också en gemensam produkt. Jag hoppas mina medförfattare förlåter mig om jag som redaktör förvanskat deras välformulerade åsikter och tankar, när jag redigerat texten.

Detta är en rapport utgiven av Länsstyrelsen i Västra Götalands län tillsammans med Fyrbodalinstitutet i Uddevalla.

En ambition har varit att rapporten ska gå att bläddra i och att den nyfikne enkelt kunna ta del av det hon/han då råkar fastna för.

VÄLKOMMEN att bläddra! Jag tror Du fastnar ibland.

Anders Hagqvist cirkelledare och redaktör för rapporten

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	sid.	1
BAKGRUND		4
Kommunala samordnare av drogförebyggande arbete ...		4
Kollegial lärandecirkel		5
Deltagare		5
KOLLEGIAL GRANSKNING OCH LÄRANDECIRKEL		6
Vad är kollegial granskning		6
Vad är kollegial lärandecirkel		7
VÅR LÄRANDECIRKEL		8
Två uppdrag och två arbetssätt.....		8
Praktiskt genomförande		9
Rapporter		10
VAD GRANSKADES		11
VAD DET GAV ATT BLI GRANSKAD.....		12
Karlsborg / Tibro		12
Skövde		12
Tanum		13
Uddevalla		14
Vänersborg		15
Öckerö		17
VAD DET GAV FÖR EGEN DEL ATT VARA GRANSKARE...		19
ATT ARBETA SOM SAMORDNARE		21
10 goda råd till kommuner som		21
SLUTSATSER OM KOLLEGIAL LÄRANDECIRKEL		23
Deltagarnas synpunkter		23
Cirkelledarens synpunkter		23
Summering om kollegial lärandecirkel		24
LITTERATUR		25
BILAGOR		
Bilaga 1. Praktiska steg i kollegial granskning		26
Bilaga 2. Anders reflektioner om arbetet som samordnare ..		27

BAKGRUND

Sommaren 2004 bjöd Länsstyrelsen i Västra Götalands län in till en kollegial lärandecirkel för kommunala samordnare av drogförebyggande arbete. Den var tänkt som stöd till de verksamheter som fått statliga utvecklingsmedel till sitt drogförebyggande arbete för tredje året i rad. Fyrbodalinstitutet i Uddevalla fick uppdraget att leda lärandecirkeln.

Drogförebyggande arbete i 7 kommuner utgör det gemensamma underlaget i lärandecirkeln. Vid starten i oktober 2004 deltog 8 samordnare och vid avslutningen i maj 2005 deltog 5. Under hösten 2005 sammanställdes material från cirkeln och gavs ut i form av denna rapport vårvintern 2006.

KOMMUNALA SAMORDNARE AV DROGFÖREBYGGANDE ARBETE

Staten stimulerar genom bidrag, administrerat av länsstyrelserna, kommunerna att utveckla sitt drogförebyggande arbete. I Västra Götalands län har kommuner under några år beviljats stöd till kommunala samordnartjänster.

Samordnarna är kommunala tjänstemän, men har i uppdrag att förbättra samordning mellan alla som är engagerade i förebyggande arbete inom den geografiska kommunen. Det innebär alltså arbete tillsammans med andra myndigheter/huvudmän såsom polis och primärvård samt med frivilligorganisationer, föreningar och församlingar.

Politisk styrning kan ske genom kommunstyrelsen, genom en facknämnd som socialnämnd/fritidsnämnd eller genom hälsopolitiskt råd. Samordnarna är ofta organisatoriskt placerade inom socialtjänsten, kultur/fritids-förvaltningen eller inom kommunledningskansliet.

KOLLEGIAL LÄRANDECIRKEL

”Syftet med cirkeln är att samordnare som arbetat en tid får

- vidgade tankar/idéer om det alkohol- och drogforebyggande arbetets innehåll*
- lära sig mer om för- och nackdelarna med att arbeta i en politiskt styrd organisation*
- lära av och med varandra och varandras erfarenheter.”*

(ur länsstyrelsens inbjudan 2004-07-26)

Det primära syftet var inte att dokumentera erfarenheter, utvärdera eller på annat sätt dra lärdomar mer generellt. Länsstyrelsens syfte var i stället att de enskilda samordnarna skulle få stöd och utveckla nya tankar kring sitt eget arbete. Genom att cirkeln delvis dokumenterats finns förstås möjlighet även för andra att ta del av arbetssätt och erfarenheter.

DELTAGARE

I den kollegiala lärandecirkeln medverkade :

- Karlsborg o Tibro	Lars Lindgren	(deltog inte i cirkelns senare del).
- Skövde	Pirjo Svegreus	(hela tiden).
- Tanum	Annika Jertborn	(till årsskiftet 04/05) och
	Jonas Nilsson	(hela tiden).
- Uddevalla	Ulrika Ankargren	(hela tiden).
- Vänersborg	Anders Fridén o. Tina Lundström	(till årsskiftet 04/05).
	Sara Gunnarsson	(från januari 05).
- Öckerö	Håkan Fransson	(hela tiden).

Cirkelledare:

- Fyrbodalinstitutet	Anders Hagqvist

KOLLEGIAL GRANSKNING och LÄRANDECIRKEL

VAD ÄR KOLLEGIAL GRANSKNING

Allmänt sett går kollegial granskning ut på att ta hjälp av yrkeskollegor på en annan arbetsplats för att belysa ett problem, en arbetsuppgift eller organisationsform.

Ofta görs kollegial granskning i triangel mellan tre arbetsplatser. Granskningen blir ett tjänstebyte byggt på tanken att kloka och generösa kollegor har väldigt mycket att ge, när man kört fast eller vill lära sig mer. Utbyte görs alltid mellan yrkeskollegor med likartade arbetsuppgifter och mellan personer på motsvarande organisatoriska "nivå".

Metoden kan användas av alla olika verksamheter inom socialtjänst, utbildning, vård osv och kan omfatta en eller flera yrkeskategorier (som alltså utvärderar varandra kategorivis). Granskning inom en huvudorganisation, t.ex. en kommun, är möjlig, men blir oftast bättre om den görs mellan flera huvudmän.

Kollegial granskning kan utformas lite olika, men den innehåller alltid:

- Gemensam planering, inklusive diskussion och beslut om intressanta områden att fördjupa sig i. Kan ske på chefsnivå eller göras av de som ska granskas.
- Besök hos annan verksamhet med frågor, dokumentstudier eller annan form av granskning.
- Reflektion, återgivande och rapport från besök.
- Eventuell kompletterande granskning.
- Summerande reflektion och diskussion i helgrupp.

Peter Westlund tar i sin rapport *Lära av varandra* (Fokus-Rapport 1999:7) upp olika sätt att använda kollegial granskning. Rapporten är i sig inriktad på metoder som syftar till lärande, men han tar också (sid. 23) upp varianter av kollegial granskning som mer handlar om revision och kvalitetskontroll. Han belyser t.ex. "peer review"-modellen och betonar att det är viktigt att skilja på om granskningen syftar till bedömning, kontroll och övervakning (peer review) eller om avsikten är att åstadkomma en ömsesidig, lärande utveckling.

VAD ÄR KOLLEGIAL LÄRANDECIRKEL

Kollegial lärandecirkel är en specialform av kollegial granskning. Ofta görs kollegial granskning i triangel mellan tre arbetsplatser. Observera att ordet ”cirkel” i begreppet kollegial lärandecirkel inte syftar på att den ene granskar den andre som granskar den tredje osv. Här menas ”cirkel” såsom i begreppet ”studie-cirkel”. Lärandecirkeln anknuter till studiecirkeln traditionella, demokratiska mötes- och lärandeform. Utbytet av erfarenheter och gemensam reflektion för fördjupat lärande blir det centrala mer än att lämna efter sig sakligt underbyggda värderingar av den andres arbetsplats. Cirkelledaren får inte bara uppgiften att ge praktisk vägledning i granskningsmetoder, utan blir även samtalsledare och deltagare i de reflekterande diskussionerna.

Som en form av kollegial granskning är kollegial lärandecirkel speciell genom att två saker är givna redan från början:

- Syftet är att bidra till ökat lärande för deltagarna. Man kan ”på köpet” hamna i jämförelser av resultat, kvalitet m.m., men detta är inte huvudsyftet. I andra former av kollegial granskning kan kvalitetsjämförelser vara själva avsikten, medan lärandet blir en sekundärvinst.
- Cirkeln deltagare ”beställer” granskning av sin egen verksamhet. Det bestäms av chefer eller annan uppdragsgivare att granskning ska genomföras. Vad som ska granskas bestäms inom cirkeln. Beslut om vad som ska granskas innefattar också att ta ställning till om det är intressant att alla deltagande verksamheter ska granskas utifrån samma frågeställningar, eller om varje deltagare själv lägger fast vad hon eller han vill ha granskat.

Kollegial lärandecirkel är en billig, effektiv, och rolig metod att vidareutveckla det egna arbetet, men den kräver att berörda får bra information och att de som åtar sig att vara granskare hos andra får en god introduktion, tid att genomföra cirkelarbetet och möjlighet till handledning.

VÅR LÄRANDECIRKEL

TVÅ UPPDRAG OCH TVÅ ARBETSSÄTT

Lärandecirkelns huvudsyfte var att ge stöd till samordnarna och skapa möjlighet till vidareutveckling av deras arbete. Vid planeringen av lärandecirkelns arbete betraktades detta som två, delvis överlappande uppdrag. Att stödja de personer som arbetat som samordnare en tid var ett syfte. Att ge dem möjlighet att utveckla sitt arbete var ett annat. Deltagarna betraktade snarast de två syftena som samma sak, medan cirkelledaren lyfte fram de former av stöd som inte var direkt kopplade till att arbetets metodiska vidareutveckling.

Lärandecirkeln hade två parallella arbetssätt. Vi planerade och genomförde granskning av något inom varje kommuns drogförebyggande arbete och vi förde gemensamma samtal om arbetets vardag, svårigheter och glädjeämnen.

Granskningarna gav varje samordnare synpunkter och påpekanden om det egna arbetet som värderades och diskuterades gemensamt. Samordnaren fick dock själv ta ställning till och summera vad som fanns anledning att ta till sig och eventuellt förändra. Genom att varje samordnare själv valde ut vad som skulle belysas blev det den enskilde samordnaren som sökte mer kunskap och nya vägar. Övriga deltagare i cirkeln blev redskap genom att utföra granskning, kritiskt diskutera genomförd granskning och genom att lyfta fram sina egna erfarenheter.

En särskild uppgift för cirkelledaren blev att leda samtal om yrkesrollen och mer generella företeelser. Ett par gånger ombads samordnarna att göra nulägesbeskrivningar av sitt arbete och arbetssituationen. Dessutom samlade cirkelledaren på uttalanden och kommentarer under träffarna och bad deltagarna reflektera kring dem. Inför ett avslutande tvådagarsmöte skrev cirkelledaren ner bestående intryck i "Anders reflektioner". Efter diskussion formulerades det gemensamma "10 goda råd till kommuner som tänker anställa samordnare för det drogförebyggande arbetet".

PRAKTISKT GENOMFÖRANDE

Det första mötet i lärandecirkeln var 18 oktober 2004. Det innehöll en allmän introduktion och presentation samt en genomgång av kollegial granskning som metod. Samordnarna gjorde en nulägesbeskrivning och fick i hemläxa att fundera över vad de ville få granskat i den egna verksamheten.

Andra mötet hölls i slutet av november. Samordnarna formulerade efter en inledande gemensam diskussion formulera vad de ville få granskat i sin egen verksamhet. Vi beslutade efter diskussion att inte arbeta fram gemensamma frågeställningar, utan varje samordnare fick be om granskning utifrån sina behov och intressen. Det gick lätt att lägga fast vem som skulle granska vem och efter gemensamt förberedelsearbete plockades almanackorna fram för att lägga fast tid för granskningarna. Efter cirkelledarens rekommendation bokades två träffar för att hålla öppet för kompletterande granskning. Ingen granskare gjorde dock mer än ett besök. Däremot skickades kompletterande materiel senare och en del telefonsamtal ägde rum.

I april 2005 var det dags för gemensamt möte igen. Granskningarna var genomförda och det fanns en preliminär granskningsrapport om något i varje kommuns drogförebyggande arbete. Granskarnas uppdrag och synpunkter gick igenom i en positiv, generös men kritisk anda.

I slutet av maj hölls ett tvådagars arbetsmöte. Första dagen ägnades åt genomgång av samordnarnas rapporter om vad de tagit till sig efter att ha blivit granskade. Vi bearbetade också cirkelledarens reflektioner om samordnarrollen och arbetssituationen. Dag två deltog Tarja Mattila från länsstyrelsen samt flera chefer och politiker från samordnarnas kommuner. Resultat från granskningarna summerades och diskuterades. Ett arbetspass genomfördes också för att tillsammans formulera ”10 goda råd till kommuner som tänker anställa samordnare för det drogförebyggande arbetet”.

Samordnarna bearbetade sina rapporter ytterligare en gång under sommaren och början på hösten 2005. I december 2005 hölls ett seminarium utifrån lärandecirkelns erfarenheter, som del i en träff för nya samordnare.

RAPPORTER

Granskningsrapporterna diskuterades flera gånger gemensamt i cirkeln, men vi var noga med att den granskade hade tolkningsföreträde och ”ägde” både rapport och muntliga reflektioner. Tre typer av skriftliga rapporter, som skiljer sig i syfte och grad av offentlighet, producerades i vår lärandecirkel:

1. Granskarens rapport till den samordnare som blivit granskad. Rapporten tog upp både det som samordnaren ville ha synpunkter på och annat som granskaren lagt märke till. Rapporten blev ett personligt arbetsdokument, som samordaren själv förfogade över. Rapporterna finns inte beskrivna i slutrapporten.
2. Den granskade samordnarens summering av vad hon/han lärt för det egna arbetet genom att bli granskad och genom att själv granska en annan arbetsplats. Detta blir i kollegial lärandecirkel ett offentligt dokument över vad den granskade vill berätta om erfarenheter och slutsatser rörande den egna verksamheten. Rapporterna ingår i slutrapporten.
3. En Länsstyrelserapport utgiven av Länsstyrelsen i Västra Götalands län tillsammans med Fyrbodalinstitutet i Uddevalla. Rapporten redovisar genomförda granskningar, slutsatser från de gemensamma diskussionerna samt synpunkter om kollegial lärandecirkel som arbetsform.

VAD GRANSKADES ?

Cirkeln valde att inte ha ett gemensamt granskningstema. Samordnarnas personliga önskemål om vad de ville få granskat såg ut så här:

KARLSBORG / TIBRO (Lars Lindgren)

Är det drogförebyggande arbetet i Karlsborg / Tibro realistiskt planerat och genomfört hittills och hur skulle en fortsättning kunna se ut?

Granskningen utfördes av: Sara Gunnarsson, Vänersborg

SKÖVDE (Pirjo Svegreus)

Förankringen av Kontraktsmetoden?

Granskningen utfördes av: Håkan Fransson, Öckerö

TANUM (Jonas Nilsson och Annika Jertborn)

Hur är min placering i kommunen i förhållande till mina arbetsuppgifter?

Synpunkter på arbetssituation (dvs styrning och uppgifter).

Granskningen utfördes av: Ulrika Ankargren, Uddevalla

UDDEVALLA (Ulrika Ankargren)

Vad gör man med resultatet av en drogvaneundersökning?

Granskningen utfördes av: Pirjo Svegreus, Skövde

VÄNERSBORG (Anders Fridén, Tina Lundström och Sara Gunnarsson)

Har ungdomarna något inflytande över det drogpolitiska arbetet?

Granskningen utfördes av: Jonas Nilsson, Tanum

ÖCKERÖ (Håkan Fransson)

Är det effektivt och vettigt att fokusera så på vuxenvärlden när drogvanor hos ungdomar ska påverkas?

Granskningen utfördes av: Lars Lindgren, Karlsborg / Tibro

VAD DET GAV ATT BLI GRANSKAD

Efter att varje samordnare blivit granskad och fått en skriftligt rapport från granskaren diskuterade vi ”fynden” i storgrupp. Det blev ifrågasättanden, instämmanden och igenkännanden när det gällde både granskningsmetod och det som lyftes fram om arbetsmetoder organisation och arbetsvillkor. Den granskade sammanfattade sedan skriftligt vad som kändes användbart i granskningen, men lyfte också fram vad de fått till sig utöver den ”beställda” granskningen.

Här följer vad respektive samordnare ville få granskat och därefter deras egen sammanfattning.

KARLSBORG / TIBRO

Genom att Lars Lindgren inte kunde fullfölja cirkeln finns ingen rapport om vad han själv eller Karlsborg och Tibro kommuner dragit för slutsatser av den granskning Sara Gunnarsson från Vänersborg gjorde.

SKÖVDE

Granskning av förankringsarbetet av kontraktsmetoden.

Bakgrund

Kontraktsmetoden används i 70-tal kommuner i landet i förebyggande syfte. Det finns ännu så länge väldigt lite forskning om metoden.

I Skövde erbjuds ungdomar i åldrarna 11-15 år att, före sommarlovet 2005, skriva på ett kontrakt där de lovar under det närmaste året att inte röka, snusa, sniffa, dricka alkohol, använda narkotika, inte snatta eller stjäla och inte heller vandalisera eller förstöra sådant som tillhör andra.

Föräldrarna skriver också på kontraktet och lovar därmed att hjälpa sitt barn att följa överenskommelsen. I Skövde finns cirka 3000 ungdomar i dessa åldersgrupper fördelat på tjugotvå kommunala skolor och två friskolor. Sex av

de kommunala skolorna och cirka 700 ungdomar har tackat ja till erbjudandet det första året.

Stöd genom granskningen.

Jag hade påbörjat förankringsarbetet innan kollegiala lärandecirkeln startade. Till min stora glädje åtog sig Håkan att granska mitt önskemål, förankringsarbetet av kontraktsmetoden. Håkan har egen erfarenhet av kontraktsmetoden i sin kommun Öckerö och han har också skrivit en c-uppsats –

Tobak –var god och dröj.

Håkan lyfte flera frågor som viktiga för att lyckas. En del hade vi tänkt på redan själva och som vi blev stärkta av att vi var på rätt väg. En sådan var detta att inte starta med alla skolor samtidigt utan börja med de skolor som vill vara med. En bred förankring är viktig för att det hela ska fortgå från år till år. De kommuner som fått lägga ner verksamheten har påtalat just detta som en brist. Håkans stöd genom granskningen bidrog starkt till att cirka en fjärdedel av de aktuella åldersgrupperna är med från starten!

Pirjo Svegréus, samordnare för drogförebyggande arbete, Skövde

TANUM

Jag ville bli granskad på hur min placering var i kommunen kontra mina arbetsuppgifter. Jag ville även ha lite synpunkter på min arbetssituation, d.v.s. styrning och uppgifter.

Hur granskningen genomfördes och av vem.

Drogförebyggaren från Uddevalla, Ulrika Ankargren, kom upp till mitt kontor en tidig februarimorgon och vi satt och pratade fram till lunch ungefär. Så granskningen genomfördes genom samtal i dialog.

Vad kom fram i granskningen? Som svar på uppdraget och ”på köpet”.

Granskningen visade att jag är placerad på rätt förvaltning, Kultur och Fritid, där jag inte får någon stämpel på mig att vara lärare eller ”socgubbe”. Jag fick även feedback, när det gällde min arbetssituation och då framförallt att styrningen av tjänsten kan förbättras.

Vad har Du valt att använda av det som kom fram i granskningen?

Jag skrev på ett nytt kontrakt som nu gör mig till ungdomsvägledare året ut. Med förhoppning att få en fast anställning efter jul.

Allt för mig. Tack / Jonas Nilsson ungdomsvägledare, Tanums kommun

UDDEVALLA

Vad gör man med resultatet av en drogvaneundersökning?

Bakgrund

Hösten 2004 gjordes en drogvaneundersökning i Uddevalla på grundskolans år 9 och gymnasiet år 2 elever. Jag ville få en granskning vad gällde uppföljning, spridning och återkoppling av denna till elever, lärare, ungdomsarbetare, politiker etc.

Hur granskningen genomfördes och av vem.

Pirjo Svegréus, drogförebyggande samordnare i Skövde, var den som granskade mitt arbete med drogvaneundersökningen. I början av februari besökte Pirjo Uddevalla då resultatet av undersökningen var alldeles nytt. Pirjo fick ta del av planeringen under våren när, hur och i vilka sammanhang undersökningen skulle presenteras. Därefter hade vi återkoppling, via e-post, under våren då vi följde upp hur det hade gått.

Vad kom fram i granskningen? Som svar på uppdraget och ”på köpet”.

Granskningen visade att det var ett ambitiöst upplägg att nå ut till Hälso- och politiska rådet, Brå-grupp, droggrupp, yrkesgrupper i kommunen som arbetar med relevant åldergrupp, personal och elever på fem grundskolor samt år 2 på gymnasiet under våren, till vissa delar ett alltför ambitiöst program.

Positivt noterades att uppdraget att genomföra undersökningen är tydligt och att det finns en långsiktighet som innebär att den ska göras var tredje år.

Drogvaneundersökningen finns med i det drogpolitiska programmet och används även i kommunens Valfärdsbokslut.

Drogvaneundersökningen är till för:

Kartläggning, att få en gemensam bild av drogvanaerna bland ungdomarna i vår kommun.

Utvärdering, kan man se förändringar över tid.

Påvisa majoritetsmissförstånd utifrån ett pedagogiskt syfte.

Skapa tillfälle att kommunicera.

Det var bra att diskutera upplägg och idéer med en kollega innan man faktiskt påbörjade uppföljningsarbetet. En del av de tankar jag hade bekräftade Pirjo och i vissa avseende öppnade vårt samtal för nya vinklingar som jag själv antagligen inte tänkt på.

Vad har Du valt att använda av det som kom fram i granskningen ?

Inför nästa drogvaneundersökning förankra undersökningen ännu tydligare för politiker, rektorer, elevhälsa och lärare så att de förstår syftet och känner sig delaktiga och ser den som ett komplement i det drogförebyggande arbetet.

När det gäller återkopplingen till eleverna i grundskolan har det i stort fungerat så att både personal och elever har fått återkoppling. Däremot fungerade det inte alls på gymnasiet. Där har jag tagit del av Pirjos rekommendation att fördela återkopplingen på fler personer bl.a. livskunskapslärare. De har fått utbildning där jag fokuserat på vissa frågor samt kopplat de till pedagogiska övningar att jobba vidare med i klasserna.

Ulrika Ankargren, Uddevalla

VÄNERSBORG

Granskning om ungdomarna i kommunen har något inflytande över det drogpolitiska arbetet.

Tillvägagångssätt för granskningen.

Jonas som arbetar som ungdomsvägledare i Tanums kommun kom och hälsade på min vikarie en dag och hon berättade om arbetet. Jonas fick även en rundvandring i vårt nya Ungdomshus där fritidsgården finns på kvällstid. På Ungdomshuset träffade han en av våra fritidsledare som jobbar heltid på fritidsgården.

Vad kom fram i granskningen?

I Vänersborgs kommun finns det goda intentioner om att ungdomar skall få vara med och påverka utbudet av aktiviteter. Det svåra kan ibland vara att engagera ungdomar och då blir det ofta att det är de vuxnas förslag som går igenom. Ungdomshuset har en stor potential för att bli en grogrund för mycket ungdomsinflytande i Vänersborg. Viktigt att ge ungdomar förtroende och att de ser att de faktiskt har möjligheter och kan påverka deras situation. Placeringen av drogförebyggaren är enligt granskaren under all kritik. Tanken med tjänsten är den ska vara lättillgänglig för alla, ungdomar som för alla andra samarbetspartners. Granskaren tyckte att det kändes konstigt att gå in och vänta i väntrummet där alla andra sitter som skall träffa socialsekreterare för ekonomisk hjälp osv. Detta, tyckte han, är något man måste arbeta vidare med.

Vad har du valt att använda av det som kan fram i granskningen?

Jag har valt att fortsätta att försöka få ungdomar engagerade i de saker som jag gör i det drogförebyggande arbetet. Vi hade tex. på skolavslutningen ett avslutningsdisco i parken i Vänersborg. Under ca 2 månader innan discot hade vi en planeringsgrupp där allt arbete planerades, högstadielärover i majoritet. Ungdomarna i gruppen fick komma med förslag på artister som vi vuxna sedan arbetade vidare med. Discot blev uppskattat och många ungdomar kom. En anledning till detta, tror jag, var att det var ungdomar med i planeringsgruppen. I arbetsgruppen för det drogförebyggande arbetet kommer vi till hösten att fortsätta arbeta kring tjänstens placering. Det var intressant att det kom upp i granskningen eftersom vi tidigare i arbetsgruppen hade diskuterat detta.

Lärdomar för egen del när jag själv blev granskad.

Det som var mest spännande var att Jonas upptäckte saker som vi tidigare hade diskuterat i arbetsgruppen och då tänker jag på min placering. Det är alltid bra, tycker jag, att säga att någon utifrån har varit här och granskat oss och upptäckt följande. Då kommer det inte bara från arbetsgruppen. Man ser saker från ett annat håll efter att någon har varit och gjort en granskning och det är bara utvecklande för arbetet i kommunen.

Dessutom tyckte jag att det var lärorikt att granska en annan kommun och se hur de har arbetat.

Sara Gunnarsson, Drogförebyggare Vänersborgs kommun

ÖCKERÖ

Är det effektivt och vettigt att fokusera så på vuxenvärlden när drogvanor hos ungdomar ska påverkas?

Bakgrund

Som drogförebyggande samordnare finns det en mängd olika strategier, perspektiv och metoder att välja bland. I Öckerö har jag mer och mer fokuserat på att försöka förändra vuxenvärldens attityder kring ungdomars alkoholdrickande. Denna fokusering (som naturligtvis innebär nedprioritering av annan verksamhet) har, vad jag vet, inte tillämpats i samma utsträckning i någon annan kommun, varför det är svårt att få oberoende synpunkter på metodens effektivitet.

Granskningen

Lars Lindgren besökte Öckerö 16 februari 2005 och under några timmar redovisade jag min vision och mitt arbetssätt. Redan då Lars var här fick jag bekräftelse på att vi är på rätt väg och i Lars skriftliga material utvecklar han sina synpunkter vidare. Jag tycker att han uppfattat Öckerö kommuns speciella förutsättningar.

Vad kom fram i granskningen?

Vår vision

Lars menar att vår tydliga vision är en nyckel till framgång. Att inte sväva på målet utan ha en klar strategi och därefter försöka få med alla aktörer ”på tåget” är själva hemligheten till vårt framgångsrika arbete. Lars noterar också vår tes att vuxenvärldens attityder avgör om tonåringar dricker alkohol eller ej.

Våra metoder

Lars går igenom de olika redskapen vi använder för att försöka få en samsyn i vuxengruppen och anser att vi jobbar på ett långsiktigt och kompetent sätt. Lars noterar också att det primärpreventiva fokus vi har, fungerar bäst då kopplingen tonårsfylla – övriga sociala problem är svag.

Vad har jag valt att använda mig av?

Jag har ibland varit lite tveksam till mitt eget arbetssätt som delvis innebär att ”lägga alla ägg i samma korg”. Lars granskning har gett mig råg i ryggen och det har bidragit till att jag känner mig tryggare i mitt sätt att jobba.

Lars hela granskning är mycket positivt skriven och han stöder och bekräftar vårt sätt att arbeta. Detta är naturligtvis trevligt, men ”nackdelen” är att granskningen inte ger så mycket nytt, eller alternativa lösningar, eftersom granskaren stöder det arbetssätt vi valt.

Vad fick jag på köpet ?

Lars för en diskussion om drogförebyggaren som person.

Hur viktig är själva personen?

”Hur upprätthåller man ett bra drogpreventivt arbete som tål att personal kommer och går?”

På vad sätt tillser vi kontinuitet och effektivitet på lång sikt?

Håkan Fransson, Drogförebyggande Samordnare, Öckerö

VAD DET GAV FÖR EGEN DEL ATT VARA GRANSKARE

Som granskare är ju främsta uppdraget att spegla den frågeställning samordnaren ville ha belyst. Självklart dyker det samtidigt upp tankar om det egna arbetet och självklart hittar man rent praktiskt användbara tips. Så här sammanfattade granskarna lärdomarna för egen del från att vara granskare.

SKÖVDE

I samband med besök i Uddevalla hos Ulrika Ankargren, fick jag ett tips, som vi med framgång använt i Skövde. Ulrika och hennes kollegor hade tagit fram en *don't drink & drive* dekal att fästa på bilar. Detta var i genomförandet av Vägverkets satsning med filmen *Länge leve livet*. I Skövde har nu cirka 300 fordon dekalen, (taxi, polis, ambulans, räddningstjänst, kommunens fordon och trafikskolebilar). Dekalen används under veckorna 20-23. Filmen *Länge leve livet* visades vecka 20./ Pirjo S

TANUM

Jag tog med mig vissa praktiska exempel från Vänersborg, som jag hoppas kunna genomföra till hösten. Bl.a. en "trygghetskarta" där ungdomarna får sätta ut prickar där de tycker att det är bra och mindre bra i samhället. / Jonas N

UDDEVALLA

Även om rollen som ungdomsvägledare skiljer sig en del från rollen som drogförebyggande samordnare så var det givande för egen del att utforska hur man tänkt i Tanum avseende ungdomsvägledarens uppdrag och placering. Att tydliggöra ramar för uppdraget och en beskrivning av det arbete man utför är svårt i denna typ av arbete. Ungdomsvägledarna i Tanum hade på ett bra sätt strukturerat vad för typ av arbetsuppgifter de utför som kommer de olika förvaltningarna till del. Detta är något jag tar med mig för att tydliggöra det arbete jag gör. / Ulrika A

VÄNERSBORG

Jag tyckte att jag fick bekräftat att det är viktigt att arbeta med föräldrar, skola och föreningslivet precis som vi gör i Vänersborg. Att inte glömma att utvärdera det drogförebyggande arbetet är också viktigt och något man inte ska glömma. Att sätta mål som går att mäta så att man kan se ifall det drogförebyggande arbetet har haft någon effekt är också viktigt och något som jag själv blev påmind om. /Sara G

ÖCKERÖ

Granskningen av Pirjos arbete i Skövde handlade om implementeringen av Kontraktsmetoden i Skövde kommun. Då vi arbetar med denna metod även i Öckerö kommun var det intressant att få bli delaktig i hur man tänker i Skövde. Det jag fick ”på köpet” i Skövde var fr.a. deras omfattande föräldracirkelverksamhet. Detta är något vi pratat mycket om på Öckerö men aldrig lyckats få riktig fart på. Skövdes exempel ger kraft och lust att ta nya tag även i vår kommun. / Håkan F

ATT ARBETA SOM SAMORDNARE

Samordnarnas olika nulägesbeskrivningar av sitt arbete och arbetssituationen samt uttalanden och kommentarer som cirkelledarens fastnat för diskuterades gemensamt under träffarna. Inför det avslutande tvådagarsmötet skrev cirkelledaren ner bestående intryck i ”Anders reflektioner”, bilaga 2. Det var utformat som ett personligt hållet brev och tog dels upp den ganska komplexa rollen som samordnare, dels hur anställningsformer och arbetsledning påverkar arbete och person. Reflektionerna bearbetades med syfte att formulera vad som är viktigt att tänka på som arbetsledare /arbetsgivare för en samordnare. 10 goda råd växte fram och blev utgångspunkt för en givande diskussion med chefer och politiker.

10 GODA RÅD TILL KOMMUNER SOM TÄNKER ANSTÄLLA SAMORDNARE FÖR DET DROGFÖREBYGGANDE ARBETET.

Notera att punkterna inte är rangordnade!

- Vilket är det egentliga syftet? Ett kortsiktigt försök helt baserat på stimulanspengar eller redan nu en ärlig strävan att etablera drogförebyggande samverkan i ny form?
- Mandat, roll och tillhörighet måste diskuteras och offentliggöras. Tillhörighet ”högt upp” ger signal om att det är viktigt, ger möjlighet till överblick, öppnar dörrar och ger status utåt och inåt.
- Balans uppdrag – tid är viktigt både i det dagliga och under längre period. Dessutom: Halvtidstjänst som samordnare går bra, men inte om myndighetsutövning ingår i en andra halva av en heltid!
- Förankra med tyngd i kommunens övriga verksamheter och tydliggör rollen gentemot varje inblandad förvaltning.

- Långsiktighet? Klargör den rådande framförhållningen (även om den är kort) och ambitionen för samordnaren, samverkansparter och allmänhet.
- Samordningsarbetet innebär stor frihet, kreativitet och stort ansvar. Det ställer speciella krav på arbetsledning. Börja genast och låt inte samordnaren ”känna sig för” på egen hand först!
- Verksamhetsmedel (inklusive utbildning) nödvändigt, inte bara lön.
- Nätverksanknytning (till andra samordnare) ska vara obligatoriskt och starkt prioriterat i arbetet.
- Alkohol- och drogpolitiskt program behövs. Finns inte det, börja med genomtänkt ambition och vision, som sedan formuleras till ett program.
- Styr-/ledningsgrupp på övergripande nivå (med möte ett par ggr/år) samt en arbetsgrupp för diskussion och inriktning av det dagliga arbetet (6 ggr/år). Inkludera polis, primärvård m.fl. icke-kommunala aktörer också.

SLUTSATSER OM KOLLEGIAL LÄRANDECIRKEL

DELTAGARNAS SYNPUNKTER

Två av samordnarna har lämnat skriftliga synpunkter i sin rapport.

Att bara sitta och diskutera och prata med de andra drogförebyggarna i den kollegiala granskningen utvecklade mig och mitt tänkande i mitt drogförebyggande arbete. Mycket givande! (Jonas)

Rollen är ny och stödet i någon form av nätverk är nödvändigt för att utvecklas. Utbytet av lärandecirkeln och den erfarenhet som funnits i gruppen och Anders reflektioner över rollen som samordnare har haft betydelse för att forma en slags beskrivning för rollen som drogförebyggande samordnare samt att plocka fram framgångsfaktorer för rollen som långsiktighet, förankring, mandat, arbetsledning, nätverk, tydliga ramar och avgränsningar. (Ulrika)

Vid tvådagarsmötet summerade deltagarna att det är en nödvändighet att träffa andra samordnare i organiserad form. De tyckte att kollegial lärandecirkel var en god sådan form, även om de hade en del praktiska synpunkter på vårt genomförande.

En viktigare invändning var att samordnarna sedan tidigare har etablerade nätverk där de träffas regelbundet. Lärandecirkeln konkurrerade både tidsmässigt och funktionsmässigt med nätverksmötena. De tyckte dock att fördelen med lärandecirkeln var att det blev ett mer fördjupat och systematiskt tankeutbyte.

CIRKELLEDARENS SYNPUNKTER

Att leda tidsmässigt upptagna, entusiastiska yrkesarbetare i kunskaps- och erfarenhetsutbyte kräver struktur och framförhållning. Kollegial granskning, och speciellt i formen kollegial lärandecirkel, erbjuder en tydlig struktur, en tilltalande kunskapsyn och en god professionell utmaning. Som cirkelledare fick jag kritik för att jag inte ”var mer bestämd”, när det gällde att hitta nya mötestider och hålla fast den fastlagda tidsplanen. Detta är en svår balansgång

och jag tar givetvis till mig synpunkterna. Därmed inte sagt att jag i nästa cirkel kommer att ta på mig detta större ansvar!

Jag noterar att granskarna inte skrivit speciellt mycket i sina rapporter om vad de lärt för egen del ”i förbifarten”, när de varit hos en kollega och granskat. Det kan diskuteras vad detta kan komma sig. En möjlig förklaring är att vi i förberedelserna mer betonade förtroendet som ligger i att bli ombedd att granska och därmed blev att dela med sig synpunkter det viktigaste. En annan förklaring kan vara att de helt enkelt inte orkade/ville lägga kraft på att skriva ner det de redan lagrat in i skallen vid den muntliga diskussionen. Det var ju i tryggt förvar för framtida bruk! Viktigare var kanske att skriva ner det andra skulle ha nytta av?

Genom att granskning skett i 7 kommuner (varav 5 redovisas här) och synpunkter på samordnarrollen lyfts fram har en återkommande och eftersinnande reflektion kunnat ske. Deltagarna har också ”tvingats” att dokumentera både vad de funnit i sin granskning och vad de tagit till sig när de blev granskade. Detta tror jag i hög grad bidragit till en fördjupad personlig reflektion.

Min personliga uppfattning är alltså att arbetsformen fungerat bra för sitt ändamål.

SUMMERING OM KOLLEGIAL LÄRANDECIRKEL

Vi har genomfört en kollegial lärandecirkel i stort enligt vår planering. Deltagarna, informerade chefer och politiker samt cirkelledaren är överens om att många kunskaper och erfarenheter om samordning av drogförebyggande arbete lyftes fram och systematiserades.

Någon uppföljning eller utvärdering av cirkelarbetet eller dess resultat har inte gjorts. Flera av samordnarna skriver dock i sina delrapporter att de haft direkt nytta i det egna arbetet av granskning och efterföljande diskussion.

Vi bör därmed kunna tacka varandra för ett roligt och gott professionellt samarbete!

LITTERATUR

REFERENSLITTERATUR

Westlund Peter: *Lära av varandra*. Fokus Kommunförbundet i Kalmar län. Rapport 1999:7

REKOMMENDERAS DESSUTOM

Malmqvist Elif och Nyberg Eva :*Den drogförebyggande samordnaren som ett kommunalt åtagande i projektform*. FoU-Södertörn Skriftserie nr 43/05.

Messing Jan: *Det blir inte alltid som man tänkt sig. – Uppföljning av en kollegial lärandecirkel för projektarbetare*. FoUiVäst och Länsstyrelsen i Västra Götaland, 2003

Messing Jan (red.): *Alkohol- och drogförebyggare i den lokala praktiken. – Dokumentation av en kollegial lärandecirkel med lokala samordnare i Dalarna 2003 – 2004*. Länsstyrelsen i Dalarnas län rapport 2004:17

BILAGA 1.

PRAKTISKA STEG I KOLLEGIAL GRANSKNING

- Gemensam genomgång av metoden.
- Vilka skall granska varandra i vilket syfte, på uppdrag av vem?
- Vem bestämmer vad som ska granskas och till vem rapporteras vad?
- Gemensam planering, val och turordning.
- Eventuell ytterligare planering/handledning inför besök.
- Besök/granskning, preliminär rapport, återgivande till granskade och/eller i storgrupp, ev nytt besök.
- Handledning inför rapportskrivning.
- Slutrapport till granskade.
- De granskade summerar nya kunskaper och erfarenheter samt beslutar om ev förändringar i verksamheten.
- Gemensamt återförande, reflektioner och summering i sak samt utvärdering av granskningen.
- Eventuell gemensam slutrapport och kanske seminariedag

BILAGA 2.

ANDERS REFLEKTIONER OM ARBETET SOM SAMORDNARE

TILL SAMORDNARNA!

Syftet med kollegial lärandecirkel är främst att deltagarna lyfter fram och byter erfarenheter och synpunkter på ett sådant sätt att det kan leda till utveckling av det egna arbetet. Granskningarna har ju uppehållit sig vid uppgifter, arbetssätt och i viss mån organisation. Mina reflektioner handlar om rollen – att vara i den och att faktiskt utgöra/personifiera rollen. Därmed kommer jag också in på arbetsvillkor och arbets-sammanhang.

Som cirkelledare har jag ju fått många tankar om Ert arbete. En del har jag sett och hört med största förtjusning, en hel del väcker min beundran, något avundsjuk blir jag, men vissa saker gör mig också fundersam eller rentav bekymrad. Förhoppningsvis kan mina reflektioner bidra något i Ert dagliga arbete. Möjligen kan de vara av större intresse för dem som initierar drogförebyggande arbete samt Era arbetsledare.

Reflektioner och dess värde måste bedömas utifrån vem det är som reflekterar. Förutom att jag haft förmånen att leda några möten i lärandecirkeln blir min bakgrund betydelsefull. Det är alltså på sin plats att jag ”varudeklarerar” mig:

**Drygt femtioårig f.d. högskolelärare med socialarbetarbakgrund, som numera arbetar i en FoU-miljö med huvudsakligt uppdrag att bidra till systematisk kunskapsutveckling i dagligt välfärdsarbete.
Erfarenhet från både individuellt uppsökande och gruppinriktat attitydpåverkande arbete som fältassistent i mitten på 1970-talet.
Varit arbetsledare och chef i drygt 10 år, haft fackliga uppdrag i knappt 10 år och arbetat med direkta utvecklingsuppdrag inom socialtjänsten i 4 år.
Har en förkärlek för arbete med tonåringar i livsproblem och de professionella som arbetar med tonåringar. Har medverkat i en lärobok i miljöterapi och metodhandleder behandlingshem och ”öppna” stödverksamheter sedan många år.
Håller benhårt fast vid att ”bottom up” är ett intressantare och mer framgångsrikt perspektiv i kunskapsbildning än ”top down”. Samma sak**

gäller för att åstadkomma framgångsrika organisationutvecklingar i "human service"-organisationer.

Har undervisat i socialpedagogik inom högskolan i 11 år, ofta med betoning på omsättning av teori i praktik och omvandling av praktisk erfarenhet till teori. Socialpedagogikens inslag av mobilisering och självklara brukarperspektiv har varit "mina" undervisningsområden. De senaste åren höll jag bl. a. i 5-poängs kurser på B-nivå, i organisationsutveckling och missbruksarbete.

Har utbildat i utvärdering i socialt arbete på gymnasie- samt högskolenivå B och C. Har genomfört och handlett ett antal systematiska uppföljningar, utvärderingar och kollegiala granskningar.

Är stolt och tacksam pappa till 3, numera vuxna, barn.

"JAG ÄR EN FÖRSÖKSVERKSAMHET"

... blir nog den övergripande rubrik jag skulle ge de intryck Ni givit mig både om Era uppdrag och om Er arbetssituation. Möjligen med ett visst tillägg:

" Jag är en glad, arbetsvillig och entusiastisk försöksversamhet!"

Visst är det så, men det finns skuggor också i att vara ett försök.

Underrubrikerna nedan försöker spegla både och.

EN MISSION I DET SVENSKA EUROPA

"Staten har förlorat sina alkoholpolitiska styrmedel och ser det som klart att det är på kommunal nivå det alkoholpolitiska arbetet måste ske." Tarja Mattila, vid länsstyrelsen i Västra Götalands län, (ungefärligt citat) vid första mötet i lärandecirkeln.

Statens markering är från början att detta inte är bidrag till ett tillfälligt projekt, utan startbidrag till ordinarie verksamhet. Verkligheten ser annorlunda ut. Frånsett att några av er gick på tidsbegränsade vikariat vid cirkelns början visste ingen hur länge samordningsarbetet planerades vara kvar. En vet idag att samordnar-tjänsten kommer att upphöra och ersättas av andra arbetsformer. För övriga är väl verksamheten klar för 2005 (???), men sedan?

Ni är pionjärer och det lockar och utmanar som arbetsuppgift, men det innebär också osäkerhet. Inte främst kopplat till vad som behöver göras i Er kommun,

utan beroende på att kommunerna visar viss motsträvighet i att ta på sig sin nya roll och att de enskilda beslutsfattarna och cheferna inte tagit till sig omfattningen och kunnat se hur någon självklar inriktning. Ni är ju banbrytarna! Det är ju först efter Er som kommunen och kommunerna kan finna sin roll och sina metoder. Det är kanske också först då det är möjligt att föra goda diskussioner om hur denna kommunala uppgift ska prioriteras i kommunbudgeten.

Vi kan heller inte bortse från olika slags reaktioner beroende på att en helt ny aktör tar på sig uppgifter som traditionellt tillhör socialtjänsten.

Alltså: Er uppgift gentemot den kommunala organisationen blir att beskriva förhållanden och behov, visa på möjliga metoder, väcka hopp om hanterbarhet, ge en bild av vikten av att drogarbete bedrivs och påbörja arbetet så att medborgarna ser nytta och kan delta i diskussioner om framtida behov. M.a.o både ett pilotprojekt och en god kommunal ”utredning” fastän i annorlunda förpackning.

SKA DET FORTSÄTTA SEDAN? - OCH HUR I SÅ FALL?

Ni uttrycker alla oro för verksamheternas fortsättning, men ingen verkar tro att det är arbetslöshet som väntar Er som personer. Arbete ordnar Ni alltid – nej det är uppdraget som måste göras även i fortsättningen. Att arbeta i en verksamhet med oviss framtid ger både möjligheter och svårigheter:

”Ingen har gjort det här förut. Gör jag väl ifrån mig kan det väga över till fortsättning.

De har ännu inte bestämt fortsättning. De kommer att ha ett stort intresse för just mitt arbete”

. . . men också:

”De har ännu inte bestämt fortsättning, så de kommer att vara fruktansvärt kritiska.

Är det någon idé att börja med det jag sett behov av? Det behöver följas upp i många år.”

”Vilka förväntningar väcker jag om jag drar igång just det här? Kan jag svara upp mot det?”

Detta är givetvis ett bekymmer gentemot skolor, förvaltningar och andra samarbetspartners, men mest trycker Ni på förhoppningar och förväntningar som väcks hos enskilda ungdomar, föräldrar, aktivitetsgrupper m.fl.

ARBETSTRYGGHET OCH ARBETSLEDNING ... VADÅ ?

OK, det är UPPDRAGET som är Er drivkraft och mission, men ...

Tillåt mig fundera kring att det med sådan personal ställer vissa krav på arbetsledning, uppbackning, styrgrupper mm. Jag är medveten om att Ni inte vill lägga alltför mycket tid på att kräva för egen del. Osäkerhet, viss övergivenhet osv ingår i jobbet, men visst finns anledning att fundera kring hur det går att förena gott stöd, tydlighet osv med handlingsfrihet och kreativitet i jobbet !!!

Frånsett att några gick på tidsbegränsade vikariat vid cirkelns start, så visste ingen hur länge Ni skulle få fortsätta det här arbetet. Slutdatum för tillfälliga anställningar visste Ni allihop, så det var inte fel på det formella, men Ni jobbar i en verksamhet med mycket oviss framtid för Er som personer.

En annan aspekt för chefer, styrgrupper och liknande är det här med att stötta personer som är nydanande, entusiastiska och burna av en idé och ett patos. Det är lätt att tro att Ni klarar nästan vad som helst (det verkar Ni ju tro själva för det mesta...) och att Ni klarar Er bäst på egen hand. Eftersom Ni utgör själva samverkan med andra är Ni ofta bättre informerade om vad som händer än någon annan. Att då som chef försöka få en bild och ta grepp om Er är inte lätt.

Något att tänka på för arbetsgivare ?:

- Ge tydliga ramar, även om innehållet är (och skall vara) vagt i början.
- Ju vidare ramar desto tätare kontakt med arbetsledare för stöd, bromsning och dialog.
- Gör klart om den ärliga strävan är att etablera drogsamverkan i ny form – och i så fall vilka hinder som realistiskt återstår på vägen. Om avsikten mer är en försöksballong för att se vad det kan ge – var mycket tydlig med det.
- Diskutera fram hur arbetsledning och dagligt stöd bäst ordnas i en verksamhet som troligen ingen chef har direkt erfarenhet av sedan tidigare och som till stor del består i att jobba med flera förvaltningar och många andra samarbetsparter.

ATT NYSKAPA OCH OMSÄTTA

Rent metodiskt varierar Era arbetsuppgifter mycket. Ert jobb är i många fall att ”uppfinna” en metod för ändamålet. Ofta är kanske metoden redan uppfunnen och prövad någon annanstans, men det är inte säkert att Du själv vet det. Andra gånger kan det faktiskt handla om att tänka ut något nytt för sammanhanget, använda sina egna starka sidor (eller starka intressen) eller gå med i en utvecklande process med ungdomar eller föräldrar.

Oavsett om det Du behöver, eller uppfinner i stunden, är nytt eller gammalt i landet, så lär det vara i ny form hos Er, just nu. Ni hamnar alltså i att både nyskapa, introducera, intressera andra och omsätta i praktiken. För att detta ska hålla professionellt behövs mycket kontakter med andra i samma typ av arbete, kontakter med den forskning som bedrivs och att man själv dokumenterar och delar med sig. Att hålla den professionella diskussionen med sig själv mellan två föräldramöten kan förstås vara nödvändigt ibland, men är det den enda reflektionen, och om tillförsel av andras kunskap också uteblir, då lurar misstagen och utbrändheten bakom knuten.

ATT VARA OCH BÄRA SITT PROFESSIONELLA UPPDRAG

Det är med nödvändighet så att samordnaruppdraget under de första åren kommer att knytas till Er som personer. I de kommuner som bytt folk på tjänsterna framträder troligen själva uppdraget/tjänsten snabbare. (En bra bieffekt av något som annars kanske mest ställt till det?) Att personifiera en strävan från samhällets sida är förstås både på gott och ont. Står kringstrukturerna tydligt bakom strävan är det lättare att komma in och få gensvar på olika ställen och då kan det rentav vara enklare och gå fortare att etablera samarbete om man ensam är den som ÄR uppdraget.

En strävan som inte alla är eniga om, eller vars betydelse inte ens de nära beslutsfattarna är varse, får däremot svårare att få genomslagskraft ifall det bara är en person som är bärare. Det kan lätt förminska till något av mer eller mindre privat intresse hos bäraren av idén.

Flera av Er berättar om glädjen i att vara igenkänd som ”hon som pratade om droger...”, eller ”han som hade drama med oss”. Att vara känd, en förebild, en tydlig vuxen, en god samtalspartner ingår i jobbet. Igenkännanden blir en bekräftelse på att arbetet burit frukt.

Det skulle kunna vara besvärande att alltid associeras med drogmotstånd, klokhet och gott vuxenskap, men ingen av Er har beskrivit det så. Ni verkar snarast stolta och ganska roade av det bökiga i att tillskrivas egenskaper som kanske inte helt stämmer med Er egen bild av Er som privatpersoner.

Ett gemensamt drag hos Er verkar också vara en hängivenhet för ”saken”. Ni utstrålar en ideologisk självklarhet och ett par av Er talar som om gränsen mellan professionellt arbete och idealitet suddats ut. En av Er säger att han nog skulle fortsätta med uppdraget i någon form även om han formellt fick sparken. En annan rekryterades från ideellt arbete och återgår nu till det ...
Eller är det så att detta också är en del i den professionella rollen?
Det går inte att signalera annat än full hängivenhet – och nu tillskriver jag Er det. Ni har lyckats igen ..., men hur är det ur ett privat perspektiv?

Anders Hagqvist, reflekterande ledare i kollegial lärandecirkel.

Fyrbodalinstitutet, 451 80 Uddevalla
Tel. 0522-261000, Fax 0522-261002
E-post: info@fyrbodalinstitutet.se,
Hemsida: www.fyrbodalinstitutet.se

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 403 40 Göteborg
Tel. 031- 60 50 00
E-post: lansstyrelsen@o.lst.se
Hemsida: www.o.lst.se

Fyrbodalinstitutets rapportserie 2006:1
ISSN: 1653-4409